ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ –ਸਬਦ ੧੮

ਮਛੁਲੀ ਜਾਲੁ ਨ ਜਾਣਿਆ ਸਰੁ ਖਾਰਾ ਅਸਗਾਹੁ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੫੫

ਮਛੁਲੀ ਜਾਲੁ ਨ ਜਾਣਿਆ ਸਰੁ ਖਾਰਾ ਅਸਗਾਹੁ ॥
ਅਤਿ ਸਿਆਣੀ ਸੋਹਣੀ ਕਿਉ ਕੀਤੋ ਵੇਸਾਹੁ ॥
ਕੀਤੇ ਕਾਰਣਿ ਪਾਕੜੀ ਕਾਲੁ ਨ ਟਲੈ ਸਿਰਾਹੁ ॥੧॥
ਭਾਈ ਰੇ ਇਉ ਸਿਰਿ ਜਾਣਹੁ ਕਾਲੁ ॥
ਜਿਉ ਮਛੀ ਤਿਉ ਮਾਣਸਾ ਪਵੈ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਲੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਾਧੋ ਕਾਲ ਕੋ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕਾਲੁ ਅਫਾਰੁ ॥
ਸਚਿ ਰਤੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਦੁਬਿਧਾ ਛੋਡਿ ਵਿਕਾਰ ॥
ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਣੈ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸਚਿਆਰ ॥੨॥
ਸੀਚਾਨੇ ਜਿਉ ਪੰਖੀਆ ਜਾਲੀ ਬਧਿਕ ਹਾਥਿ ॥
ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਹੋਰਿ ਫਾਥੇ ਚੋਗੈ ਸਾਥਿ ॥
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਚੁਣਿ ਸੁਟੀਅਹਿ ਕੋਇ ਨ ਸੰਗੀ ਸਾਥਿ ॥੩॥
ਸਚੋ ਸਚਾ ਆਖੀਐ ਸਚੇ ਸਚਾ ਥਾਨੁ ॥
ਜਿਨੀ ਸਚਾ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨ ਮਨਿ ਸਚੁ ਧਿਆਨੁ ॥
ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸੂਚੇ ਜਾਣੀਅਹਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨਾ ਗਿਆਨੁ ॥੪॥
ਸਤਿਗੁਰ ਅਗੈ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰਿ ਸਾਜਨੁ ਦੇਇ ਮਿਲਾਇ ॥
ਸਾਜਨਿ ਮਿਲਿਐ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਜਮਦੂਤ ਮੁਏ ਬਿਖੁ ਖਾਇ ॥
ਨਾਵੈ ਅੰਦਰਿ ਹਉ ਵਸਾਂ ਨਾਉ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥੫॥
ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਬੂਝ ਨ ਪਾਇ ॥
ਗੁਰਮਤੀ ਪਰਗਾਸੁ ਹੋਇ ਸਚਿ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਤਿਥੈ ਕਾਲੁ ਨ ਸੰਚਰੈ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ ॥੬॥
ਤੂੰਹੈ ਸਾਜਨੁ ਤੂੰ ਸੁਜਾਣੁ ਤੂੰ ਆਪੇ ਮੇਲਣਹਾਰੁ ॥

ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਾਲਾਹੀਐ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥
ਤਿਥੈ ਕਾਲੁ ਨ ਅਪੜੈ ਜਿਥੈ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਅਪਾਰੁ ॥੭॥
ਹੁਕਮੀ ਸਭੇ ਊਪਜਹਿ ਹੁਕਮੀ ਕਾਰ ਕਮਾਹਿ ॥
ਹੁਕਮੀ ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਹੈ ਹੁਕਮੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥੀਐ ਇਨਾ ਜੰਤਾ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ॥੮॥੪॥

ਸਾਰ: ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਪਤੰਗਾ ਲਾਟ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲ ਭਰ ਦੇ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਰੌਸ਼ਨੀ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੱਖਣਾ ਕਰ, ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨੀਰਸ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਸੂਝਵਾਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਹੇਠ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਤਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੌਲਤ, ਸ਼ਕਤੀ, ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਖੋਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਅਸਲ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਰਮ ਦਾ ਪਰਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਚਮਕ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਜਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੰਦਰ ਚਮਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਛੁਲੀ ਜਾਲੁ ਨ ਜਾਣਿਆ ਸਰੁ ਖਾਰਾ ਅਸਗਾਹੁ ॥
ਮੱਛੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਖਾਰੀਆਂ, ਅਥਾਹ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਪਾਉਂਦੀ। ਇਹ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ।

ਅਤਿ ਸਿਆਣੀ ਸੋਹਣੀ ਕਿਉ ਕੀਤੋ ਵੇਸਾਹੁ ॥
ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਲਾਕ ਪਰ ਭਰਮ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਪਤਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ।

ਕੀਤੇ ਕਾਰਣਿ ਪਾਕੜੀ ਕਾਲੁ ਨ ਟਲੈ ਸਿਰਾਹੁ ॥੧॥

ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਆਤਮਿਕ ਮੌਤ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। (੧)

ਭਾਈ ਰੇ ਇਉ ਸਿਰਿ ਜਾਣਹੁ ਕਾਲੁ ॥

ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਸਾਥੀ, ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਮੌਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਮੰਡਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਣਕਿਆਸਤਾ ਲਈ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਉ ਮਛੀ ਤਿਉ ਮਾਣਸਾ ਪਵੈ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਲੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਰੂਹਾਨੀ ਮੌਤ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵੈ-ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਾਧੋ ਕਾਲ ਕੋ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕਾਲੁ ਅਫਾਰੁ ॥

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹੋਂਦ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ; ਸਮਾਂ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਭਾਸਦਾ ਹੈ।

ਸਚਿ ਰਤੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਦੁਬਿਧਾ ਛੋਡਿ ਵਿਕਾਰ ॥

ਸੱਚਾਈ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਦੁਬਿਧਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰਣੈ ਦਰਿ ਸਚੈ ਸਚਿਆਰ ॥੨॥

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰੀਵੀ ਹਕੀਕਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਚਿਆਰ ਹਨ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। (੨)

ਸੀਚਾਨੇ ਜਿਉ ਪੰਖੀਆ ਜਾਲੀ ਬਧਿਕ ਹਾਥਿ ॥

ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਬਾਜ਼ ਪੰਛੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਜਾਲ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗੁਰਿ ਰਾਖੇ ਸੇ ਉਬਰੇ ਹੋਰਿ ਫਾਥੇ ਚੋਗੈ ਸਾਥਿ ॥

ਜਿਹੜੇ ਬਿਬੇਕਮਈ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਹਿਸਾਸ ਕਿ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਘਾਟ ਰੂਹਾਨੀ ਪਤਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਚੁਣਿ ਸੁਟੀਅਹਿ ਕੋਇ ਨ ਸੰਗੀ ਸਾਥਿ ॥੩॥

ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਚੁਣ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਸਹਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (੩)

ਸਚੋ ਸਚਾ ਆਖੀਐ ਸਚੇ ਸਚਾ ਥਾਨੁ ॥

ਜੋ ਸੱਚੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ, ਸੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕਮ ਦੇ ਅਸਲ ਨਾਲ ਹੋਈ ਇਕਸੁਰਤਾ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਨੀ ਸਚਾ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨ ਮਨਿ ਸਚੁ ਧਿਆਨੁ ॥

ਜੋ ਲੋਕ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਊਰਜਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦ ਚਿੰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਨਿੱਜੀ ਉਦਮ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਹੀ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸੂਝ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਸੂਚੇ ਜਾਣੀਅਹਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਨਾ ਗਿਆਨੁ ॥੪॥

ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਬਿਬੇਕ ਤੋਂ ਸਿਰਜਤ ਹੋਈ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। (੪)

ਸਤਿਗੁਰ ਅਗੈ ਅਰਦਾਸਿ ਕਰਿ ਸਾਜਨੁ ਦੇਇ ਮਿਲਾਇ ॥

ਸੱਚੇ ਬਿਬੇਕ ਅੱਗੇ ਜੋਦੜੀ ਕਰੋ ਜੋ ਅਗਿਆਨਤਾ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵੱਲ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਇਕਰੂਪ ਹੋਣ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰੋ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਅੰਤਹਕਰਣ, ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸਾਥੀ, ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਣ ਦੀ ਇਕ ਨਿਮਰ ਖੋਜ ਹੈ।

ਸਾਜਨਿ ਮਿਲਿਐ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਜਮਦੂਤ ਮੁਏ ਬਿਖੁ ਖਾਇ ॥

ਨੇਕ ਲੋਕ, ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਰੂਹਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਵੈ ਅੰਦਰਿ ਹਉ ਵਸਾਂ ਨਾਉ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥੫॥

ਮੇਰਾ ਵਾਸਾ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਇਰਾਦੇ ਸੁਚੇਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (੫)

ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਬੂਝ ਨ ਪਾਇ ॥

ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਈ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਬੇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਵਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ।

ਗੁਰਮਤੀ ਪਰਗਾਸੁ ਹੋਇ ਸਚਿ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਜਦੋਂ ਬਿਬੇਕਮਈ ਸੂਝ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤਿਥੈ ਕਾਲੁ ਨ ਸੰਚਰੈ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਇ ॥੬॥

ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਹ ਸੁਚੇਤਤਾ ਦੀ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਏਕਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। (੬)

ਤੂੰਹੈ ਸਾਜਨੁ ਤੂੰ ਸੁਜਾਣੁ ਤੂੰ ਆਪੇ ਮੇਲਣਹਾਰੁ ॥

ਤੁਸੀਂ ਸਾਥੀ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਸਰਬ-ਗਿਆਤਾ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਏਕੀਕਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਤਾ ਹੋ; ਇਹ ਗੁਣ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਸਾਲਾਹੀਐ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥

ਅੰਤਰੀਵੀ ਬਿਬੇਕ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੋ ਜੋ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੂਝ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇਸਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤਿਥੈ ਕਾਲੁ ਨ ਅਪੜੈ ਜਿਥੈ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਅਪਾਰੁ ॥੭॥

ਉਹ ਖੰਡ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਅਛੂਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੂਝਮਈ ਅੰਤਰੀਵੀ ਬਿਬੇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੇਅੰਤਤਾ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ। (੭)

ਹੁਕਮੀ ਸਭੇ ਊਪਜਹਿ ਹੁਕਮੀ ਕਾਰ ਕਮਾਹਿ ॥

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰ ਵਸਤ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਕਾਇਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਚਨਾਵਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਕਮੀ ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਹੈ ਹੁਕਮੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਹਿ ॥

ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ, ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੱਕ, ਇਕ ਵੱਡੇ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥੀਐ ਇਨਾ ਜੰਤਾ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ॥੮॥੪॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। (੮)(੪)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁਰਤਾਲ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਸਮੁਚੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਦਾ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਵਹਾਅ, ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਖਿੜਨਾ, ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਛਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹਾਂ, ਨਿਯੰਤਰਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਕਸੁਰਤਾ ਸਾਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਗਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਵਿਰੋਧ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**